

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Statsforvalteren i Agder

Dato: 20.10.2023
Deres ref: SOS Skagerrak
Vår ref: 23/01240

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til konseptskisse for SOS Skagerrak

Vi viser til deres henvendelse 4. oktober, hvor det bes om innspill til konseptskisse for SOS Skagerrak. Vi har notert at skissen skal bearbeides videre, og takker for muligheten til å bidra til dette arbeidet. Faglige vurderinger er koordinert av seniorforsker Eva Skarbøvik og stasjonsleder for NIBIOs regionkontor i Agder Randi Seljåsen.

Om konseptskissen

Høsten 2023 gjennomføres det et regionalt arbeid i Agder for å klargjøre igangsettingen av satsingen «SOS - Sammen om Skagerrak» i 2024. Satsingen, som beskrevet av Statsforvalteren i konseptskissen, skal fremme et robust samarbeid mellom forvaltning, akademia, næringsliv, forskning, frivilligheten og politisk nivå, med et felles mål om en ren og rik kyst i Agder innen 2030.

NIBIOs vurdering

Etter NIBIOs vurdering er initiativet til satsningen tidsmessig relevant, og vi anser det som klokt av Statsforvalteren å sette problemstillingen på kartet så raskt som mulig. Når en vannforekomst først når et økologisk vendepunkt, vil det kunne ta lang tid å nå ønsket miljø-status, og derfor er 'føre var'-prinsippet, som det her legges opp til, høyst betimelig. Det er dog avgjørende at slike analyser er fundamentert i dokumenterbar kunnskap. Vi støtter konseptskissen i flere aspekter, herunder betydningen av lange tidsserier, behovet for å samarbeide på tvers og betydningen av medvirkning. I det videre vil vi fokusere på tema og utfordringer som etter vår vurdering bør vies plass i konseptskissen:

1. Økologisk tilstand i kyst- og fjordområder avhenger av en rekke kompliserte prosesser. Vi vil her vise til arbeidet som OSPAR-kommisjonen gjør når de retter søkelyset på tilstanden i Nord-Atlanteren (<https://www.ospar.org/convention>) og setter sammen påvirkning fra

NIBIO

landbaserte kilder med avsetning fra luft og tilførsler fra kyststrømmer. Landbaserte kilder deles gjerne opp i avløp (kommunalt og spredt), landbruk, akvakultur og industri. Se for eksempel [OSPAR-kommisjonens nyeste evaluering](#) av fremdriften i arbeidet, lansert i år. [NIBIO har bidratt i dette europeiske arbeidet](#), og da med fokus på tilførsler fra elver og direktetilførsler. NIVA og NIBIO har i mange år samarbeidet om den norske delen av dette arbeidet.

2. OSPARs tilnærming tilsvarende tilnærmingen i [Oslofjordplanen](#), hvor landbaserte kilder der har fått en stor plass i kapittel 2. Slik sett synes vi at konseptskissen fra Statsforvalteren i Agder er sterk på hav- og kystbaserte tilførsler og aktiviteter, men mindre sterk på å få kvantifisert landbasert forurensning. Vi anbefaler sterkt at begge deler inkluderes for Skagerrak.
3. Landbasert forurensning kan komme fra flere ulike kilder, og vi anbefaler å få på plass et kilderegnskap tidlig i prosessen. Dette kan baseres på en kombinasjon av data fra industri, kommunale avløpsanlegg, spredt avløp, beregninger av næringsstofftap fra landbruk, akvakultur, m.m. NIBIO videreutvikler nå jordbruksdelen i Teotilmodellen, med formål å forbedre tilførselsberegninger fra jordbruk til Norges kystområder. Et landbasert kilderegnskap bør settes i sammenheng, så langt det går, med det som kommer fra havstrømmene, samt det som avsettes fra luft.
4. Analyser av tidstrender for landbasert forurensning bør utføres - på to forskjellige måter: Dels som trender i samlede tilførsler fra elver og direkte tilførsler til kysten, og dels som vannføringsnormaliserte tilførsler fra elvene.
5. Fosfornivået i jorda i Agder bør kartlegges og analyseres særlig i forhold til endringer over tid. Dette vil være viktig i jordbruksintensive områder.
6. Oversikt over tiltaksgjennomføring til nå. Det bør lages et regnskap over miljøtiltak gjennomført frem til i dag, som bør settes i sammenheng med punktene 3 til 6, over. Et eksempel fra Morsa er vist i [NIBIO-Rapport 8, 155, 2022](#).

Mulige deltakere i den videre satsningen er listet opp på siste side i utkastet. Med unntak av næringen, savner vi representanter som har kunnskap om landbruk og landbruksavrenning, både innen forvaltning og forskning.

For å oppsummere er det svært positivt at Statsforvalteren i Agder igangsetter dette arbeidet som et føre-var initiativ. Vårt viktigste anliggende har vært å minne om at landbaserte tilførsler er en viktig del av forklaringen på hvorfor miljøet langs kysten har økologiske problemer.

Nyttige verktøy i arbeidet

Avslutningsvis vil vi peke på noen nyttige verktøy i arbeidet med planen, som dere også finner lenke til på NIBIOs nettsider, til fri bruk og informasjon:

- Tiltaksveiledere for landbruket, bl.a. sider som knytter ulike driftsformer i jordbruket mot relevante tiltak: [Veileder for miljø- og klimatiltak i landbruket](#), [Driftsformer og vannmiljøtiltak](#) samt [Tiltaksanalyser og andre verktøy](#)

NIBIO

- [Avlop.no](https://www.avlop.no): Informasjonsside om mindre kloakkrenseanlegg
- [JOVA](#): Overvåkingsresultater fra små jordbruksbekker med ulike driftsformer

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO